

„Európa végül is az Afrika belsejéből előtörő fekete faj és a mongol nemzetség közti vad harcok színtere lett; ami ebben a két évben történt, arról jobb hallgatni. A civilizáció utolsó nyomai is eltűntek. A Hradzsinon például úgy elszaporodtak a medvék, hogy Prága utolsó lakói minden hidat leromboltak, a Károly-hidat is beleértve, hogy megvédjék a Moldva jobb partját a vérszomjas ragadozóktól. A lakosságnak csak jelentéktelen töredéke maradt meg; a vyšehradi káptalan fiú- és leány-ágon egyaránt kihalt; a Sparta-Viktoria Žižkov bajnoki mérkőzést mindössze száztíz néző nézte végig.

A többi földrészen sem volt jobb a helyzet. Észak-Amerika, amelyet feldúltak a szesztilalom híveinek és ellenzőinek rettentően véres harcai, japán gyarmat lett. Dél-Amerikában egymást váltották az uruguayi, chilei, perui, brandenburgi és patagóniai császárságok. Ausztráliában Anglia összeomlása után nyomban megalapították az Ideális Államot, amely lakhatatlan pusztasággá változtatta ezt a reménydús országot. Afrikában több mint kétmillió fehér embert felfaltak; a Kongó medencéjéből a négerek Európára zúdultak, Afrika más részeiben pedig váltakozó kimenetelű harcok dúltak száznál is több különböző császár, szultán, király, törzsfőnök és elnök közt.

Látják, ilyen a történelem. A több száz millió harcoló emberke közül mindegyiknek volt valamikor gyermekora, szerelme, voltak terve; olykor félt, olykor hősként viselkedett, de rendszerint halálosan kimerült, és örült volna, ha békén kinyújtózhat az ágyán; és ha meghalt, biztosan nem szívesen tette. És mindebből csak egy maréknyi száraz adat maradt: egy csata itt meg itt, veszteség ennyi meg ennyi, eredmény ez meg ez - és ráadásul ez az eredmény tulajdonképpen semmit sem döntött el.

Ezért mondom: ne tessék megfosztani az akkori embereket egyetlen büszkeségüktől, hogy az, amit átéltek, a Legnagyobb Háború volt. Mi persze tudjuk, hogy néhány évtized múlva még nagyobb háborút sikerül majd csinálni, hiszen ezen a téren az emberiség egyre magasabbra hág.”

Karel Čapek: *Abszolútum-gyár. Tárcaregény*. Ford.: Rubin Péter.

Forrás: <https://mek.oszk.hu/00300/00346/00346.pdf> (85. o.).

„Géngépeknek építettek bennünket, és mémgépekként nevelkedtünk, de megvan a hatalmunk ahhoz, hogy szembeforduljunk a teremtőinkkel. Mi, egyedül a Földön, fellázadhatunk az önző replikátorok zsarnoksága ellen.”

Richard Dawkins *Az önző gén* c. könyvének utolsó mondata az 1986-os 1. kiadásból (Gondolat). Ford.: Síklaki István.